

Barne-, likestillings- og
inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Lise Christensen

Vår ref.
12/10567

Oslo,
05.02.2013

Deres ref.
12/6969

Høringsuttalelse NOU 2012: 15 Politikk for likestilling

Forskning som samfunnsfelt og forskningens plass i samfunnet er dessverre gitt liten oppmerksomhet i rapporten.

Forskningsrådet er i brev av 12.10.2012 bedt om å gi en høringsuttalelse på Likestillingsutvalgets (Skjeieutvalget) delrapport II *Politikk for likestilling*. Vi beklager at uttalelsen er forsinket.

Utvalgets mandat var å gjøre opp status for kjønnslikestilling i Norge, basert på tidligere forskning, utredninger, registerdata og erfaringer. Utvalget ble bedt om å identifisere områder der likestilling ikke er oppnådd, inkludert regionale forskjeller som følge av ulikheter i levekår og livsmønster. Målet med utredningen er «å legge grunnlaget for en helhetlig og kunnskapsbasert likestillingspolitikk for framtida».

Hovedtematikken som er valgt knytter seg til politisk deltakelse, utdanning, lønnsarbeid, omsorg, og vern mot diskriminering, trakassering og vold. Utvalget ble bedt om å identifisere områder der likestilling ikke er oppnådd, inkludert regionale forskjeller som følge av ulikheter i levekår og livsmønster. Mandatet la opp til et lokalt og regionalt, og ikke internasjonalt, perspektiv.

Rapporten gir en bred og interessant gjennomgang av kunnskapsstatus og utviklingstrekk på en rekke viktige samfunnsområder ut fra en flerdimensjonal bruk av likestillingsbegrepet. Utredningen gir et godt grunnlag for politikkutvikling på de feltene den dekker.

Likestilling i forskning ikke tema

Til tross for at utvalget anser utdanning som et av innsatsområdene for et likestilt samfunn, er ikke kjønnsbalanse i forskning viet nevneverdig plass.

Høyere utdanning har hatt en rivende utvikling og har i løpet av noen tiår totalt endret kjønns sammensetning. Dette er et viktig kjennemerke ved det norske samfunnet. Samtidig ser vi at rekrutteringen i forskningssystemet ikke følger den samme utviklingslinjen som endringen i rekrutteringsgrunnlaget skulle tilsi.

Ubalansen på toppnivå er gjennomgående, uavhengig av om kjønnsfordelingen på utdanningsnivå tipper i den ene eller andre retningen. Dette er viktig likestillingsurfordring som ikke diskuteres i rapporten.

De skjeve utdanningsvalgene er tematisert, spørsmålene kunne vært behandlet grundigere. Det er interessant at noen utdanninger relativt raskt har endret «kjønnsprofil». Hvilke faktorer bidrar til dette? Det vet vi per i dag lite om. Bedre kunnskap er nødvendig for å velge tiltak som kan ha god effekt.

Kunnskap om kjønn i forskning har samfunnsmessig relevans

Rapporten har et eget kapittel viet kunnskapsutvikling. Her kunne kunnskapsutvikling om kjønnsbalanse i forskning og høyere utdanningsvalg inngått, både fordi det har betydning for kvalitet og relevans i forskningen selv, men også fordi det har relevans for samfunnet rundt; for forvaltning, organisasjons- og næringsliv.

Langt fra alle som tar landets høyeste utdanninger skal ha et arbeidsliv i forskning. Men deres bakgrunn og kompetanse vil være nyttig i forvaltning, organisasjons- og næringsliv. Noen skal inn i lederstillinger. Også derfor har kunnskapsutvikling på dette feltet relevans for andre samfunnsområder enn forskningen selv.

Rapporten viser til at det er «bred tilslutning til den likestillingspolitikken som særlig tar sikte på å utjevne makt- og deltakelsesforskjeller i høyere utdanning og forskning. Det samme gjelder politikken for rekruttering til ledelse» (s.33). Likevel kan vi observere at det er *særlig* på toppnivå at makt og deltakerforskjeller er ulikt fordelt, og at utjevningen har kommet kort.

Den brede tilslutningen holdt opp mot den lave endringstakten framstår dermed som et paradoks. Paradoksets grafiske profil er en saks, med om lag 40% menn blant masterkandidatene og 80% menn blant professorene. Norge ligger her på EU-gjennomsnittet,

Det er bred enighet om at dette både er et demokratisk problem, og et problem for kvalitet og relevans i forskning og innovasjon. Likevel er endringstakt og innsats lav. Forskningsrådet mener dette forholdet er en sentral likestillingsutfordring i det norske samfunnet, som vi gjerne skulle ha sett at rapporten drøftet mer inngående.

Økt innsats nødvendig

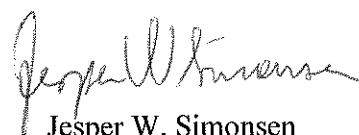
Manglende likestilling i forskning danner bakgrunn for at Forskningsrådet har tatt initiativ til den nye satsingen BALANSE – kjønnsbalanse i toppstillinger og forskningsledelse, som også rapporten viser til. BALANSE har fått finansiering på statsbudsjettet og blir program fra 2013.

Forskningsrådet ser at innsatsbehovet er betydelig. Med BALANSE ønsker Forskningsrådet å bidra til et langt større trykk i en påkrevd utvikling, gjennom konkrete og nyskapende tiltak i samspill med forskningsinstitusjonene. Men vi ser også behov for økt kunnskap og dypere innsikt i hvilke handlingsmotive, kulturelle og strukturelle trekk som ligger til grunn for skevrekruttering, og motsatt - hva som bidrar til kjønnsbalanse og endring. Økt kunnskap om hva som skaper kjønnsbalanse i forskning har relevans for andre samfunnssektorer og vil styrke verdiskapingen i samfunnet.

Med vennlig hilsen
Norges forskningsråd

Arvid Hallén
Adm.dirrektør

Jesper W. Simonsen
Divisjonsdirektør
Samfunn og helse